

ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ

УДК 130.123.4:008

ГАБІТУС В СТРАТЕГІЯХ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ GABITUS IN STRATEGIES OF EDUCATIONAL MANAGMENT

О. Д. Яценко

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження. Габітус як методологічна концепція дозволяє поєднувати різні рівні аналітики формування людини: індивідуальний, соціальний, екзистенціальний та символічний. Зміна гуманітарних знань від стабільності та суб'єктивності до пластичності та процедурності показує значний логіко-гносеологічний потенціал концепції габітусів. Тому аналіз та реалізація цієї концепції є надзвичайно ефективним для вирішення нагальних проблем навчального процесу, принципів його управління, а також для герменевтики сучасної соціально-культурної ситуації в цілому.

Постановка проблеми. Габітус як найбільш правильна та значуща семантична одиниця може бути продуктивно використана при побудові теоретичних конструкцій для широкої галузі досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вперше в соціологічну практику поняття габітусу ввів П. Бурд'є, визначивши це поняття як "принцип дії агентів". В більш широкому культурологічному контексті концепт габітусу вживає П. Слотердайк, ототожнюючи зміст концепту з поняттям звички. Грунтовну аналітику як філософської антропології П. Слотердайка, так і

Urgency of the research. *Gabitus as a methodological concept allows combine different levels of analytics of formation of a person: individual, social, existential and symbolic. The shift in humanitarian knowledge from stability and substantiality to plasticity and procedurality reveals significant logic-epistemological potential of the concept of habitus. Therefore, the analysis and implementation of this concept is extremely effective for solving the urgent problems of the educational process, the principles of its management, and for hermeneutics of the modern socio-cultural situation in general.*

Target setting. *Gabitus as the most correct and meaningful semantic unit can be productively used in building theoretical constructs for a wide field of research.*

Actual scientific researches and issues analysis. *The concept of habitus was introduced by P. Bourdieu. He defined this notion as "the principle of agents' action". The concept of habitus is used by P. Slooderdijk in the broader culturological context by identifying the meaning of the concept with the notion of habit. The thorough analysis of the philosophical anthropology of P. Slooderdijk and the content intentions*

змістовних інтенцій габітусу знаходимо в роботах М. Култаєвої, яка впроваджує розуміння габітусу як інструментарію виховання і самовиховання, пошуку ідентичності та виконання вправ. Аналітику габітусу як техніки проведення змін опрацьовує М. Нестерова. Філософсько-методологічну інтерпретацію габітусу як переживання певних подій пропонує Г. Гутнер. Цю лінію підтримує Л. Бевзенко, визначаючи атрибутивною рисою габітусу анормію, відхилення від звичайного та сталого, або деформація норми. Розуміння габітусу як етносоціального коду комунікації наведено в працях О. Бойко. Проте методологічний потенціал концепту габітусу не вичерпується в зазначених доробках, його застосування буде корисним в широкому спектрі проблем сучасної соціокультури.

Постановка завдання. Поняття габітусу вимагає філософського аналізу та обґрунтування. Виходячи з перевірки концепції, стає можливим досліджувати зміст і значення габітуса в системі управління освітою.

Виклад основного матеріалу. Поняття "габітус" виявляється на чотирьох рівнях: індивідуальному, соціальному, екзистенціальному та символічному. Ця диференціація обґрунтована не онтологічно, а діалектично-методологічно. Тобто, «габітус» в якості автономного і унітарного явища екстраполюються в різні координати гносеологічних процедур, в якому детально і формалізує зміст поняття, і, найголовніше, дозволяє відтворити єдність повсякденної практики сучасної людини. Габітус - це семантична структура експлікації соціокультурної сутності людини.

of habitus are found in the works of M. Kul'taeva, who introduces the understanding of habitus as a tool for education and self-education, for finding identity and for performing exercises. Gabitus's analysis as a technique for making changes is worked out by M. Nesterov. G. Gutner offers the philosophical and methodological interpretation of habitus as the experience of certain events. This line is supported by L. Bevzenko, defining the attributive feature of habitus of anorma, deviation from ordinary and stable, or deformation of the norm. An understanding of habitus as an ethnosocial code of communication is given in the works of O. Boyko. However, the methodological potential of gabitus is not exhausted in the mentioned edits. Its application will be useful in a wide range of problems of modern socioculture.

The research objective. The concept of habitus requires philosophical analysis and justification. Based on the verification of the concept, it becomes possible to investigate the content and significance of habitus in the system of education management.

The statement of basic materials. The concept of "habitus" is revealed on four levels: individual, social, existential and symbolic. This differentiation is grounded not ontologically, but dialectically-methodologically. That is, the "habitus" as an autonomous and unitary phenomenon is extrapolated into different coordinates of epistemological procedures, which details and formalizes the content of the concept, and most importantly, allows us to recreate the unity of everyday practices of the modern person. Gabitus is a semantic construction of the explication of the socio-cultural essence of human. The technique of habitus is expressed in the

Техніка габітуса виражена в схемі "ідентичність - структура - конкуренція". І поняття габітуса є найбільш продуктивним при аналізі логіки людської діяльності. Тому поняття габітуса має значний освітній потенціал. Класичні педагогічні теорії діють з поняттями "світогляд", "особистість", "предмет", "знання" та "навички". Враховуючи сучасні детермінанти гуманітарних наук та проблеми соціального формування, термінологія класичної педагогіки не може витримати фальсифікацію. Вищезазначена термінологія заснована на класичній метафізиці, в якій діалектика сутності і формування демонструють переважно випадковий характер. Пост-класична парадигма мислення походить від іншого розуміння процедурності і, відповідно, іншого розуміння цілісності. Таким чином, обґрунтовані концепції світогляду, суб'єкта, знання тощо набувають ознак декларації, а не аналітики дійсності. Тому логічно, що в сучасній концепції освіти поняття "всебічно та гармонійно розвинена особистість" та "знання/навички" замінюються "спеціалістом" та "компетенцією". У цій термінологічній зміні відбувається світоглядна зміна, яка базується на ідеї пластичності та відкритості діалектичної єдності структури та процесу.

Висновки. Поняття габітуса є важливим у вирішенні проблем управління освітньою діяльністю. Було виявлено, що певний тип культури управління виробляє відповідний габітус ставлення до світу у залучених осіб. Відповідно, покращення культури управління освітою та виховання сприяє формуванню габітуса успішної та обізнаної людини.

scheme of "identity - structure - competition". And the concept of habitus is the most productive in the analysis of the logic of human activity. Therefore, the concept of habitus has a significant educational potential. Classical pedagogical theories operate with the concepts of "world outlook", "personality", "subject", "knowledge" and "skills". Given the modern determinants of humanities and the challenges of social formation, the terminology of classical pedagogy can not withstand falsification. The aforementioned terminology series is based on the classical metaphysics, in which the dialectics of essence and formation demonstrate predominantly incidental character. Post-classical paradigm of thinking proceeds from another understanding of procedurality, and, accordingly, another understanding of integrity. Thus, the substantiated concepts of world outlook, subject, knowledge, etc. acquire the characteristics of the declaration, and not the analytics of reality. Therefore, it is logical that in the modern concept of education the concept of "comprehensively and harmoniously developed personality" and "knowledge / skills" are replaced by "specialist" and "competence". In this terminological change there is a worldview shift, which is based on the idea of the plasticity and openness of the dialectical unity of structure and process.

Conclusions. The concept of habitus is importance in solving the problems of management of educational activities. It has been found that a certain type of management culture produces an appropriate habitus of world attitudes in the involved individuals. Accordingly, the improvement of the culture of management education and education contributes to the formation of a habitus of a successful and knowledgeable person.

Ключові слова: *габітус, менеджмент, суб'єктивність, структура, конкуренція, екзистенція, ідентичність.*

Key words: *habitus, management, existence, subjectivity, identity, structure, competition..*

Актуальність теми дослідження. Концепт габітусу хоч і має довгу історію свого вжитку, проте впровадження його до сучасного науково-методологічного дискурсу вирізняється інноваційним змістом. Саме габітус як методологічна концепція дозволяє поєднати різні рівні аналітики становлення і формування особи: індивідуальний, соціальний, екзистенціальний та символічний. Зрушення в гуманітарному знанні від стабільності та субстанціальності до пластичності та процесуальності розкриває значний логіко-епістемологічний потенціал концепту габітусу. Тому аналітика та імплементація цього поняття є вкрай ефективною для вирішення нагальних проблем як освітнього процесу, та принципів його менеджменту, так і для герменевтики сучасної соціокультурної ситуації в цілому.

Постановка проблеми. Основоположні концепти класичної культури та традиційної педагогіки, такі як особистість, знання та навички, ідеал та взірець, в сучасному інформаційному та постмодерновому суспільстві значною мірою втратили легітимацію. Проте така світоглядна революція не спроможна нівелювати процеси наслідування та творчості, становлення суб'єктивності та соціалізації особи. Тому проблеми філософії освіти та принципів менеджменту освіти в добу тотальної дезорієнтації набувають особливого значення. Габітус як максимально коректна та змістовна семантична одиниця може продуктивно застосовуватись в побудові теоретичних конструкцій для широкого проблемного поля дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вперше в соціологічну практику поняття габітусу ввів П. Бурд'є, визначивши це поняття як "принцип дії агентів"[4, с.24]. Саме він є автором та засновником такого методологічного підходу до соціальних трансформацій, в яких структури людських вчинків і поведінки мають доволі чітку детермінацію та імплементацію. В більш широкому культурологічному контексті концепт габітусу вживає П. Слотердаjk [13], ототожнюючи зміст концепту з поняттям звички. Грунтовну аналітику як філософської антопології П. Слотердаjка, так і змістовних інтенцій габітусу знаходимо в роботах М. Култаєвої [6],

яка впроваджує розуміння габітусу як інструментарію виховання і самовиховання, пошуку ідентичності та виконання вправ. Аналітику габітусу як техніки проведення змін опрацьовує М. Нестерова [7]. Філософсько-методологічну інтерпретацію габітусу як переживання певних подій пропонує Г. Гутнер [5]. Цю лінію підтримує Л. Бевзенко [1], визначаючи атрибутивною рисою габітусу анормію, відхилення від звичайного та сталого, або деформація норми. Розуміння габітусу як етносоціального коду комунікації наведено в працях О. Бойко [2]. Проте методологічний потенціал концепту габітусу не вичерпується в зазначених доробках, його застосування буде корисним в широкому спектрі проблем сучасної соціокультури.

Постановка завдання. Концепт габітусу потребує філософської аналітики та обґрунтування. Виходячи з верифікації поняття, стає можливим дослідити зміст і значення габітусу в системі менеджменту освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна епоха втілює просто монументальний об'єм конфліктів латентної фази. Ця можливість та необхідність розв'язання конфліктів у холодній стадії є продуктом та результатом розвитку культури в цілому та освіти і просвітництва зокрема. Відношення до себе, до інших людей та світу формується по принципах динамічної смислової конструкції, яка у відповідній філософській літературі концептуалізується як "габітус". Концепт "габітус" є сутнісно змістовним та верифікаційно продуктивним. З'ясуємо основні змістовні засади цього терміну.

Концепт "габітус" розкривається на чотирьох рівнях: індивідуальному, соціальному, екзистенційному та символічному. Ця диференціація обґрунтована не онтологічно, а діалектико-методологічно. Тобто "габітус" як автономний та унітарний феномен екстраполюється в різні координати епістемологічних процедур, що деталізує та формалізує зміст концепту, а найголовніше, дозволяє відтворити єдність повсякденних практик сучасної особи. Отже, діалектика індивідуального та соціального представлена в таких визначеннях концепту.

1. Габітус як "потреба, що стала чеснотою" [3]. Спосіб виживання та пристосування людини до умов навколишнього середовища, стратегії ефективної життєдіяльності артикулюються в соціокультурний досвід. Його зміст транслюється та реалізується в ході соціалізації індивіда. Таким чином, габітус є трансформацією

природної необхідності, потреби в соціокультурну цінність, значеннєвий орієнтир людської активності.

2. Габітус як "амнезія генезису норм" [3] є втіленням діалектики не тільки індивідуального і соціального, але й діалектики необхідного та випадкового. Дійсно, переважна кількість активностей людини здійснюється несвідомо, як реалізація соціальних стереотипів та культурних ритуалів, кліше. В ході здійснення повсякденних практик найбільшого вжитку набувають автоматизовані активності, як в ментальному плані суджень смаку, так і в праксеологічному як алгоритми життєдіяльності. Отже, необхідним в діяльності індивіда є узвичасне культурою і алгоритмізоване габітусом, а випадкове – індивідуальним та акцидентальним. Саме така автоматизованість набутого соціокультурного досвіду як необхідного компоненту габітусу дає підстави стверджувати пріоритет експлікації габітусу, а не генези його становлення. Амнезія в способі формування габітусу є своєрідним механізмом "встановленої гармонії" суспільного життя, для нормального функціонування якого важливішим є стабільність необхідності, а не верифікація випадковості.

3. Габітус як "здоровий глузд", або раціоналізація складної системи особистісно-соціальних відносин. Здійснювана габітусом експлікація соціальності виконує функції амортизації для строкатого поля суспільного життя. Так, габітус як правильне, або адекватне ситуації знання, адаптує людину та навчає її "відмовлятися від неможливого та бажати неминучого"[3]. Таким чином досягається взаємопорозуміння індивіда з самим собою, іншими учасниками інтеракції, ситуацією як такою.

4. Габітус як "трансляція легітимації" відносно норм та цінностей соціокультури. Зауважимо, що наведений вище синонімічний ряд для визначення габітусу, а саме "чеснота, амнезія, здоровий глузд" актуалізують футурологічний, або стратегічний зміст концепту. Семантична структура габітусу акцентована не на наявному або наочному, а на бажаному, або належному. Впровадження суспільного досвіду в індивідуальному бутті є і його апробацією, і його обґрунтуванням. Отже, габітус є поширенням, розповсюдженням та легітимацією соціокультурних кодів і стратагем.

5. Габітус як жорсткий каркас здатності виробництва. Якщо габітус сфокусований на майбутньому, а саме бажаному майбутньому, то пафос його змісту із необхідністю передбачає стратегію подібного перетворення. Тому габітус цілком логічно пов'язаний із виробництвом як сферою такої креативної діяльності. Спектр такої креативності зумовлений та сформований соціальним тілом габітусу. Отже, габітус, по суті, визначає зміст і структуру життєдіяльності індивіда, детермінує його прагнення та способи їх реалізації.

6. Габітус як сума індивідуальних тілесних навичок. Певні індивідуальні, або навіть унікальні особливості людини як то хода, жестикуляція, або манери також є проявом габітусу. Чому так відбувається? Тому, що соціум – не пуста абстракція, а найближче коло спілкування та взаємодії особи. В таких тісних зв'язках та інтракціях формується характер повсякденної активності індивіда. А тому такі специфічні прояви суб'єктивності як звички, смаки, фізіологічні конфігурації також детерміновані соціокультурою в широкому розумінні. І цей найбільш дисперсний рівень соціальної організації є також проекцією габітусу.

7. Габітус як ефект гістерезиса. Зазначимо, що габітус як поєднання соціального та індивідуального містить в собі певний темпоральний розрив. Так, спрямований на образ бажаного майбутнього габітус є футурологічною проекцією. Але як продукт соціокультурного досвіду, пам'ять або суб'єктивність, габітус є актуалізованим минулим. Це протиріччя виявляється у своєрідному "запізненні" актуального змісту габітусу відповідно до його потенційного змісту. Іншими словами, виклики соціокультури потребують пластичності габітусу, що має метою нейтралізацію гістерезиса як статичності та стереотипності практик життєдіяльності.

Отже, концепт габітусу як діалектика індивідуального та соціального є продуктивним у розв'язанні широкого кола актуальних проблем гуманітаристики. Але цим його зміст та герменевтичні потенції не вичерпуються. Наступний, екзистенційний рівень буття габітусу розкривається в таких спробах його дефініції.

1. Габітус як "історія, що стала природою" [1, с.69]. Автономність діяльного минулого лежить в основі самоідентифікації особи. Для визначення модусу дійсного, для його становлення і формування необхідною передумовою є актуалізація його

автономності та змістовності. Так, темпоральний розрив суб'єктивності досвіду та проектування прагнення індивіда втілюється в екзистенційному горизонті буття. В цьому розумінні універсальне розкривається в унікальному, і таким чином здійснюється самоідентифікація особи. Дійсно, втілюючи в повсякденних практиках загальні соціокультурні стратегії, індивід знаходить підстави для самореалізації та саморефлексії. Габітус як діалектика реального і потенціального в екзистенційному горизонті демонструє синтез варіативного через неминучість вибору, метою якого є ціннісно-значеннєвий контент життя. В цьому і полягає природа людини як історія завершення проекту, або знаходження власної сутності.

2. Габітус як система схильностей. Інтеріоризована історія як колективна та особистісна пам'ять в концепті габітусу проявляється як уособлена природа індивідуальності. Несвідомі оцінки та судження, неперифіковані етичні принципи та прагматичні стратегії екстраполюються на повсякденні практики як ілюзія екзистенціального вибору. Габітус є результатом зазначеного вибору, сукупності та послідовності виборів. Проте вести мову про свідомість цього вибору буде перебільшенням. Для подібного твердження недостатньо підстав. Тому габітус – це система схильностей, а не досягнень та успіхів. Габітус зумовлює, але не зобов'язує. Адже людська стуність не розчиняється в обставинах і умовах, а реалізується шляхом їхнього подолання.

3. Габітус як мистецтво винаходу. Екзистенційний зміст габітусу полягає в пластичності стратегій здійснення життєдіяльності з огляду на жорсткі конструкції природної та соціокультурної необхідності. Досвід реалізації "уперше" сталих семантичних та праксеологічних структур не тільки актуалізує універсальний зміст габітусу, а й розширює його потенціальну сферу застосування. Мистецтво винаходу означає інтеріоризацію набутого досвіду та його креативну експлікацію. Таким чином, в горизонті екзистенції габітус є динамічною структурою, відкритою системою, що передбачає логіку вдосконалення та видозміни.

Символічний рівень аналітики концепту габітусу також привносить важливі елементи в спроби його дефініції. Адже символічний рівень – це рівень смислу і цінності, або рівень культури. Тому мають місце певні основоположення габітусу, що

розкриваються саме як символна апологія сиціокультури.

1. Габутіс як "економія інтенції". Звичаєвість сприйняття та інтерпретації, втілена у габітусі, якісно примножує оперативність мислення та уяви. Якщо зануритись у феноменологічну аналітику сприйняття будь-якої цілісності або структури, нескладно переконатись в багатоконпонентності та стихійності процесу сприйняття. Іntenціальність свідомості також можливо вважати виявленням габітусу, адже притаманна йому смислова конструкція дозволяє в хаосі відчуттів "схоплювати" та ідентифікувати як змістовні цілісності певні символічні та семіотичні утворення. Тому габітус є "економія інтенції", що значно пришвидчує процесуальність мислення та результативність аналітики.

2. Габітус як символічна ефективність форми. Габітус є продуктивним не тільки в ракурсі сприйняття та усвідомлення дійсності. Його ефективність реалізується шляхом трансформації дійсності відповідно до символічної форми бажаного майбутнього. Габітус не просто привчає до техніки декодування соціокультурної дійсності, але логічно зумовлює принципи її кодування і трансляції. Код комунікації в соціокультурі функціонує шляхом формування відповідних габітусів. Отже, габітус в алюзіях символізму є основоположним чинником інтеріоризації універсального в унікальне. Наочним прикладом такої ефективності символічної форми є право як система об'єктивації універсальних цінностей суспільного гуртожитку.

Габітус – це смислова конструкція експлікації соціокультурної сутності людини. Ця смислова конструкція, або "...структура, [що] керує практикою. Разом з тим, габітус розглядається як "системи закріплених, тривалих і здатних до транспонування диспозицій", тобто когнітивних мотивуючих структур, тенденцій чи схильностей, які, в свою чергу, репродукують структури через власне інкорпорування в практики (дії та інтеракції (взаємодії) людей) [8, с. 7]." Габітус – це своєрідна "точка зборки", в якій соціальне та індивідуальне, історичне та природне, особистісне та культурне знаходять своє органічне втілення та діалектичний синтез. Так, приналежність певному соціальному класу формує відповідні світоглядні диспозиції та ціннісні схеми світосприйняття, і таким чином концентрується маркер соціальної диспозиції особи, коло її узвичаєних практик. "Як ми говоримо, що слухаємо або читаємо; як,

що і коли їмо; яким напоям віддаємо перевагу; як і де розважаємось; як вітаємось або які подарунки вибираємо тощо – усе це є виявом нашого «соціального смаку», проявом нашого габітусу як сукупності диспозицій у дії, отже – маркером нашого становища у суспільстві (сукупності позицій у соціальних ієрархіях, які ми займаємо)"[8, с.9].

Проте не слід вважати габітус системою автоматизації та форматизації людини як соціальної істоти. Пластичність габітусу має місце як на етапі інтеріоризації соціальних приписів, так і на етапі реалізації активності. Тому цілком слушно зауважує Л.Д. Бевзенко, що габітус є "генеративним принципом регульованої імпровізації"[1, с.68]. Порівняння механізму функціонування габітусу з імпровізацією слугує якнайкращим унаочненням його пластичності: імпровізація є експлікацією заданого змісту, але унікальною та креативною. Отже, габітус є розв'язанням протиріччя між об'єктивною структурою соціуму та кон'юктурою, що зумовлена конкретною ситуацією. Цей зазор між суб'єктивністю та об'єктивацією соціокультурних норм відкриває поле свободи або можливості вибору. Тому П. Бурдьє вважає наявність вільного вибору в реалізації принципів габітусу одним з переконливих аргументів на користь креативності та відносної незалежності особи. Без такої креативності та незалежності динаміка соціального життя була б неможливою. А прогноз стосовно соціокультури є чи не найбільшим викликом для пізнання. І у вирішенні цього завдання полягає чи не найбільш основоположне призначення системи освіти та освітнього менеджменту зокрема. З'ясуємо ряд вихідних позицій.

1. Дослідник концепції габітусу Н. Еліас визначальною рисою габітусу вважає становлення ідентичності, що формується як результат відносин "Я-Ми". Протилежні тенденції его- та альтроцентризму складають необхідний діапазон реалізації людської свободи. Ця активність опанування власним / загальним простором є проявом процедури самоідентифікації, самовизначення і самореалізації. Дійсно, "...ідентичність людини постає не як її тотожність, а як процес ідентифікації, в якому людина відкриває себе світу через творчість. Але при цьому вона перестає бути лише виявом незмінного людського буття. Найглибші основи буття, до яких весь час звертається людина у процесі творчості, саме завдяки творчості стають невичерпними. Людина знову і знову звертається до них, відкриваючи буття через вихід за власні межі" [10, с. 136]. Тому

габітус є імпровізацією, творчістю в реалізації інтеріоризованого досвіду, креативністю експлікації смислової конструкції суб'єктивності.

2. Відношення між габітусом та соціумом подібні відношенню між структурою та полем. Якщо соціальні відносини – процес структурований, але стихійний, то габітус – хаотичне, стихійне виявлення структури. Тобто, соціальне поле структурує та формує габітус. А структура габітусу трансформує соціальне поле в сигніфікований смисловий та ціннісний простір культури. Це співвідношення поля і структури продукує розуміння габітусу як "пропорції когнітивної конструкції"[10, с.144]. Пропорційність в даному випадку відбиває діалектику потенції і здійснення, даного і бажаного. Зрозуміло, що персоніфікований габітус – це виражене, оформлене соціальне. Але не матеріалізоване, або уречевлене, як на цьому наполягає Т.І.Макогон. Габітус, дійсно, є унаочненням соціального, його вираження та уточненням. Але всі ці трансформації відбуваються виключно на інтелігібельному рівні, і верифікувати, або відокремити соціальне поле від структури габітусу можливо шляхом аналітичної діяльності. Онтологічний статус соціального конкретизується та деталізується в структурі габітусу, але виключно як символічні, або семіотичні утворення.

3. Горизонтом формування габітусу є підстави вважати "колективні поля соціальної конкуренції" [10, с.146]. Так, колективність у суспільному гуртожитку означає, що людина як істота соціальна сенс свого існування, його зміст і цінність, не визначає ізольовано, власними міркуваннями і вольовими рішеннями. І самоідентифікація, і активність в соціокультурі здійснюється як трансцендування до Іншого, або трангресивний акт у новітній термінології. І характер цієї взаємодії в соціальному полі цілком логічно суперницький, або конкурентний. Адже солідарність як така і є конкуренцією в більш широкому масштабі. Тому зрозуміло, що самоідентифікація в соціальній ієрархії, а це і є смислове ядро габітусу, є вираженням через подолання. Своєрідною ілюстрацією цієї тези є поширена риса сучасного габітусу "жити не по прибутках", коли показником соціального статусу слугує, наприклад, коштовна модель гаджету, більшість функцій яких не використовуються споживачем.

Отже, техніка габітусу виражається в схемі "ідентичність –

структура - конкуренція". І саме концепт габітусу найбільш продуктивний в аналітиці логіки здійснення людської активності. Тому концепція габітусу має значний освітянський потенціал. Класичні педагогічні теорії оперують поняттями "світогляд", "особистість", "суб'єкт", "знання" та "навички". З огляду на сучасні детермінанти гуманітаристики і виклики суспільного становлення термінологія класичної педагогіки не витримує перевірку на фальсифікацію. Зазначений вище термінологічний ряд ґрунтується на класичній метафізиці, на теренах якої діалектика сутності і становлення демонструє переважно акцидентальний характер. Постнекласична парадигма мислення виходить з іншого розуміння процесуальності, і відповідно, іншого розуміння цілісності. Таким чином, субстанціалізовані концепти світогляду, суб'єкту, знання тощо набувають характеристик декларації, а не аналітики дійсності. Тому логічно, що в сучасній концепції освіти поняття "всебічно та гармонійно розвиненої особистості" та "знання / уміння / навички" замінено на "фахівця" та "компетенції". В цій термінологічній зміні зафіксовано світоглядне зрушення, основою якого є уявлення про пластичність та відкритість діалектичної єдності структури та процесу. Відповідно до такої концептуалізації, принципи менеджменту як такого, а в сфері освіти особливо, зазнають сутнісних змін. Для унаочнення висловлених припущень звернемось до типології управлінських культур, розробленої С. Хонді [10, с.212-236].

1. Культура особистої влади, втіленням якої є міфічна постать Зевса. Такому типу менеджменту властиві жорстка структурна впорядкованість та виражена ієрархічна будова. Жорсткий каркас організації санкціонований чітким регламентом правил і приписів, які нівелюють ініціативу та креативність. Авторитарний тип управлінських відносин формує габітус виконавця, людини-функції, затребуваність якої на сучасному ринку праці мінімальна. Підтвердженням цієї тези є автоматизація та роботизація виробництва та сфери послуг. Здатність знаходити нестандартні рішення – вагомий важіль успішності у конкурентному середовищі.

2. Рольова культура управлінських відносин, або культура Аполлона представляє собою так званий "театр соціальних ролей", діяльність якого закріплюється системою правил та інструкцій. Цей перелік приписів чітко регламентує специфікацію ролей, обов'язків

та виконуваних функцій, що має метою ефективність та результативність діяльності організації. Формалізм цього типу конструкції продукує габітус знецінення особи-фахівця і абсолютизацію посади-функтора. Таким чином створюється габітус імітації навчання, імітації інтелектуально-пошукової діяльності. Основний зміст активності учасників такого типу організації становить продукування стереотипних взірців діяльності.

Нескладно помітити, що особистісна та рольова культура управління втілюють в собі схоластичні принципи покори та виконання. Але подібні взірці для наслідування не затребувані сучасною соціокультурою. Відкритість і пластичність сучасного інформаційного світу вимагають іншого типу організації управлінських відносин. Доречною альтернативою є, наприклад, культура завдання та культура особистості, вельми ефективні в оперативному, або прагматичному вимірі.

3. Культура завдання, або управління за міфологемою войовниці Афіни. Такий менеджмент високо ефективний в контексті мінливих умовах сучасності, тому що основою інтеграції, співробітництва та колективної творчості є зосередження на вирішенні проблеми або задачі. Основою компетенції та авторитету в такому менеджменті є фахові якості та обізнанність лідера. Залучення до організації з менеджментом культури завдання продукує габітус стратегічного мислення та ефективної комунікації. Поширена думка, що такий менеджмент притаманний нетривалим проектам, адже чим більший показник кількості працівників, або тривалості існування організації, тим більша роль бюрократизації та ритуалізації відносин. Такі тенденції позбавляють гнучкості та динамічності організації будь-якого типу, заклади освіти зокрема. Тому нагальна потреба академічної свободи закладів освіти на всіх рівнях зафіксована на законодавчому рівні в Україні.

4. Культура особистості, або Діоніса продукує менеджмент, скріплений емоційними зв'язками. Особисті прагнення учасників організації об'єктивуються на основі загального розуміння творчих цінностей. Функція лідера в такому менеджменті полягає в мотивації і координації активності акторів. А відповідний габітус характеризується критичністю мислення, креативністю діяльності та особистою відповідальністю за отримані результати і наслідки. Емоційна вмотивованість сприяє формуванню емоційного інтелекту,

що є надзвичайно важливим у будь-якій діяльності та організації. А особливого значення фактори емоційного інтелекту набувають у навчанні та становленні індивідуальності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Концепт габітусу втілює доцільну кореляцію основних рівнів аналітики стратегій активності людини. Так індивідуальний, соціальний, екзистенціальний та символічний рівні інтерпретації людини та її життєдіяльності поєднуються в габітусі у визначену та врівноважену структуру експлікації суб'єктивності. Крім того, габітус втілює специфічну діалектику наявного і бажаного, природи та історії, потреби і чесноти в особистісному та соціальному житті. Така ємність змісту та пластичність імплементації габітусу дає підстави стверджувати, що значний герменевтичний потенціал цього терміну потребує відповідної реалізації та застосування. Особливого значення концепт габітусу набуває у вирішенні проблем менеджменту освітньої діяльності. З'ясовано, що певний тип культури менеджменту продукує відповідний габітус світовідношення у залучених осіб. Тому очевидно, що авторитарний тип менеджменту нівелює можливість формування креативної та ініціативної особи-фахівця, яку потребує сучасний ринок праці. Відповідно, вдосконалення культури менеджменту освіти і виховання сприяє формуванню габітусу успішної та обізнаної людини.

Список використаних джерел

1. Бевзенко, ЛД., 2008. 'Постнекласические практики - социокультурные контуры возможной концептуализации', *Планетарна цивілізація. Наука. Образование. Тезиси виступлений учасників Всеукраїнської наукової конференції (3-4 июля 2008 р.)*, Сумы : СумДпу, С.67-71.
2. Бойко, ОП., 2009. 'Габітус та етносоціальний досвід', *Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наукових праць*, Вип. 88, Київ, С. 187 -197.
3. Бурдые, П., 1998. 'Структуры. Габитус. Практики', [Електронний ресурс] - Режим доступа: <http://www.old.jourssa.ru/1998/2/4bourd.html>.
4. Бурдые, П., 2003. 'Практичний глузд', К. : Український Центр духовної культури, 503 с.
5. Гутнер, ГВ., 2008. 'Социальные практики и габитус научного сообщества', *РАН. Ин-т философии. Институт естествознания и техники*, М. : *Academia*, с. 338-358.
6. Култаєва, М., 2014. 'Антропотехнічний поворот та його соціально-філософські та філософсько-освітні імплікації у теоретичних розвідках П. Слотердайка', *Філософія освіти, №14 (1)*, С. 54-75.

7. Нестерова, МА., 'Методологический потенциал концепции габитуса в управлении изменениями', [Электронный ресурс] - Режим доступа : <http://www.info-library.com.ua/books-text-12051.html>.
8. Осипчук, АД., 2003. 'Габітус як механізм синтезу структури й агентності в соціологічній теорії П'єра Бруд'є', *Наукові Записки, Том 148, Соціологічні науки*, С. 3-10.
9. 'Bourdieu: Critical Perspectives', 1993, Chicago : *University Of Chicago Press*, 296 p.
10. 'Culture, Class, Distinction', 2009, N.Y. : *Routledge*, 311 p.
11. Dalton, B., 2004. 'Creativity, Habit, and the Social Products of Creative Action: Revising Joas, Incorporating Bourdieu', *Sociological Theory, Vol. 22, No 4 (December)*, P. 603-622.
12. Lau, RWK., 2004. 'Habitus and the Practical Logic of Practice: An Interpretation', *Sociology, Vol. 38, No 2*, P. 369-387.
13. Sloterdijk, P., 2009. 'Du mußt dein Leben ändern', *Über Anthropotechniken*, Frankfurt am Main: *Suhrkamp*, 184 p.
14. Sloterdijk, P., 2005. 'Im Weltinnerraum des Kapitals', *Für philosophische Theorie der Globalisierung*, Frankfurt am Main: *Suhrkamp*, 230 p.

References

1. Bevzenko, LD., 2008. 'Postneklassicheskiye praktiki - sotsiokul'turnyye kontury vozmozhnoy kontseptualizatsii (Post-nonclassical practices - sociocultural contours of possible conceptualization)', *Planetarna tsivilizatsiya. Nauka. Obrazovaniye. Tezisy vystupleniy uchastnikov Vseukrainskoy nauchnoy konferentsii (3-4 iyulya 2008 r.)*, Sumy : *SumDpu*, S.67-71.
2. Boyko, OP., 2009. 'Habitus ta etnosotsial'nyy dosvid (Gabbitus and ethnosocial experience)', *Mul'tyversum. Filosofs'kyy al'manakh: Zb. naukovykh prats'*, Vyp. 88, Kyiv, S. 187 -197.
3. Burd'ye, P., 1998. 'Struktury. Gabbitus. Praktiki (Structures. Habit. Practices)', [Elektronnyy resurs] -Rezhim dostupa: <http://www.old.jourssa.ru/1998/2/4bourd.html>.
4. Burd'ye, P., 2003. 'Praktychnyy gluzd (Practical Grid)', K. : *Ukrayins'kyy Tsentrukukhovnoyi kul'tury*, 503 s.
5. Gutner, GV., 2008. 'Sotsial'nyye praktiki i gabbitus nauchnogo soobshchestva (Social Practices and the Habit of the Scientific Community)', *RAN. In-t filosofii. Institut yestestvoznaniya i tekhniki, M. : Academia*, s. 338-358.
6. Kultayeva, M., 2014. 'Antropotekhnichnyy povorot ta yoho sotsial'no-filosofs'ki ta filosofs'ko-osvitni implikatsiyi u teoretychnykh rozvidkakh P. Sloterdajka (Anthropotechnical turn and its socio-philosophical and philosophical and educational implications in theoretical intelligence P. Slooterdijka)', *Filosofiya osvity, №14 (1)*, S. 54-75.
7. Nesterova, MA., 'Metodologicheskiy potentsial kontseptsii gabbitusa v upravlenii izmeneniyami (Methodological potential of the concept of habitus in the management of changes)', [Elektronnyy resurs] - Rezhim dostupa : <http://www.info-library.com.ua/books-text-12051.html>.
8. Osypchuk, AD., 2003. 'Habitus yak mekhanizm syntezy struktury y ahentnosti v sotsiolohichniy teorii P'yera Brud'ye (Gabbitus as a mechanism for the synthesis

- of structure and agency in the sociological theory of Pierre Bludie)', *Naukovi Zapysky, Tom 148, Sotsiologichni nauky*, S. 3-10.
9. 'Bourdieu: Critical Perspectives', 1993, Chicago : *University Of Chicago Press*, 296 p.
 10. 'Culture, Class, Distinction', 2009, N.Y. : *Routledge*, 311 p.
 11. Dalton, B., 2004. 'Creativity, Habit, and the Social Products of Creative Action: Revising Joas, Incorporating Bourdieu', *Sociological Theory, Vol. 22, No 4 (December)*, P. 603–622.
 12. Lau, RWK., 2004. 'Habitus and the Practical Logic of Practice: An Interpretation', *Sociology, Vol. 38, No 2*, P. 369–387.
 13. Sloterdijk, P., 2009. 'Du mußt dein Leben ändern (You have to change your life)', *Über Anthropotechniken*, Frankfurt am Main: *Suhrkamp*, 184 p.
 14. Sloterdijk, P., 2005. 'Im Weltinnerraum des Kapitals (The interior of the capital in the world)', *Für philosophische Theorie der Globalisierung*, Frankfurt am Main: *Suhrkamp*, 230 p.

УДК 004.5:005

«ХМАРНІ» ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕНЕДЖМЕНТІ

«CLOUDY» INFORMATION TECHNOLOGIES IN MANAGEMENT

О.О. Москаєва

Актуальність теми дослідження обумовлена нагальною суспільною потребою в застосуванні надсучасних методів інформаційного управління задля відповідності вимогам часу, трансформаційним процесам та якісним реформаціям розвитку суспільства.

Постановка проблеми. Створення та успішний розвиток інформатизованого мережевого середовища сприяє тому, що значення хмарних технологій в управлінні упродовж останніх років значно зростає. Відповідно, проблемна ситуація полягає в недостатньо розкритому механізмі практичного використання методів хмарних інформаційних технологій в менеджменті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теорії управління та менеджменту

Urgency of the research is due to the urgent public need for the use of modern information management techniques to meet the demands of time, transformational processes and qualitative reforms in the development of society.

Target setting. Creation and successful development of an informative network environment contributes to the fact that the importance of cloud technologies in management over the past years has increased significantly. Accordingly, the problem situation consists in insufficiently disclosed mechanism of practical use of methods of cloud information technologies in management.

Actual scientific researches and issues analysis. The Control theory and management are researched by a